

Forslag A 1969/UHN
Fremlagt av Den konservative gruppen
Behandles i Utvalget for et bærekraftig Norden

Medlemsforslag om å etablere felles prinsipper for nordiske produsentansvar for tekstiler

Den konservative gruppen foreslår, at Nordisk råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

- å etablere felles prinsipper for nordiske produsentansvar for tekstiler, som er ventet at på sikt vil bli obligatorisk gjennom EUs reviderte rammedirektiv for avfall for:
1. Å sikre at forurensere betaler
 2. Å sikre at produsentansvarene følger avfallshierarkiet og har volumreduksjon som øverste mål
 3. Å sikre rettferdig konkurranse for den nordiske tekstilproduksjonen gjennom å sikre at privat import av klær gjennom netthandel også innlemmes i produsentansvaret.
 4. Nordiske produsentansvar bør kreve mer åpenhet om rapportering samt legge opp til et felles digitalt register for Norden. Det bidrar til å unngå gratispassasjerer gjennom netthandel.
 5. Å bidra til opprydding av allerede eksportert avfall i land i det globale sør gjennom nye finansieringsmekanismer
 6. Å sikre at de nordiske landenes små markeder i fellesskap kan spille en større rolle i å endre tekstilbransjen i en mer bærekraftig retning
 7. Å beregne vederlag i produsentansvarsordninger for tekstil på stykk heller enn vekt, for å sikre bedre vilkår for tyngre men bærekraftige tekstilkvaliteter som ull og lær produsert i Norden, og dårligere vilkår for lette plastbaserte fibre som nylon, polyester og akryl.
 8. Å samvirke med relevante finansielle støtteordninger i EU-systemet for å stimulere til innovasjon av tekniske og digitale hjelpemidler for å understøtte ovenstående punkter.

Bakgrunn

Bruk og kast-samfunnet er lite bærekraftig både med tanke på klima, miljø og økonomi. FN har utpekt tekstilindustrien til en av verdens mest forurensende industrier. Det er en svært ressurskrevende sektor knyttet til høye CO₂-utslipp, samt mye bruk av vann, energi og jord. Mote- og tekstilindustrien er en samtidig en sterkt globalisert industri,

som står for opptil 8-10 % av nettopp globale klimagassutslipp.¹ Den globale tekstilproduksjonen har også doblet seg mellom 2000 og 2015, og forventes å vokse mot 2050.²

Ifølge Nordisk ministerråd er nordiske borgeres årlige forbruk av tekstiler høyere enn det globale gjennomsnittet. En analyse fra 2014 publisert av Nordisk Ministerråd viste at det årlige forbruket av nye klær og husholdningstekstiler per innbygger i de nordiske landene varierte fra 13,5 kg til 16 kg. Dette tilsvarer mellom 26 og 48 plagg per innbygger per år.

Den raske veksten i tekstiler baseres i stor grad på syntetiske fibre, som ifølge FNs Miljøprogram har vokst fra under 20 % av den globale fiberproduksjonen til 62 % av den globale fiberproduksjonen de siste 20 årene. Dette er fibre produsert fra fossilt brensel, og denne utviklingen akselererer derfor bruken av ikke-fornybare ressurser og produksjon av utslipp som påvirker klimaet.

I tillegg er mange klesplagg underutnyttet. Antall ganger et plagg blir brukt før det slutter å brukes er redusert i perioden 2000 til 2015, mens salget av klær har økt. Samtidig kastes store mengder klær. Lavprisplagg sies å bli kassert etter bare syv eller åtte gangers bruk.³ Ifølge Europaparlamentet kaster europeere rundt 11 kilo tekstiler hvert år, mindre enn 1 % av klærne resirkulert til nye klær globalt. Bortsett fra den store mengden tekstiler som kastes etter forbruk, har de siste årene avslørt praksis for forbrenning av usolgte klær og returnerte gjenstander.⁴ Gjennom den kommende forordningen om økodesign av bærekraftige produkter vil det komme et transparenskrav, der store foretak skal måtte offentlig opplyse hvor mange produkter de destruerer, samt hvordan de arbeider med gjenbruk.⁵ Videre er det rapportert at store mengder uønskede klær sendes fra høyinntektsland i Europa til lavinntektsland utenfor EU, hvor de havner på søppelfyllinger.⁶ Ifølge Det europeiske miljøbyrået øker eksporten av tekstilavfall til land utenfor EU og nådde 1,7 millioner tonn i 2019. Av klærne som faktisk doneres til gjenbruk, er det dessverre kun en liten del som gjenbrukes i de nordiske landene.⁷

Et produsentansvar for tekstiler er løftet opp som en løsning på utfordringen. EUs tekstilstrategi legger opp til at det blir obligatorisk med produsentansvar for alle land i EU og EØS. En produsentansvarsordning må ta sikte på å redusere de enorme volumene klær som produseres, ødelegges og eksporteres ut av regionen. Nordiske produsentansvar må baseres på avfallspyramiden og bygge prinsippet om at forurenser betaler.

¹ Ellen MacArthur Foundation 2017 og McKinsey Sustainability 2020

² UNEP 2020

³ McKinsey Sustainability 2016

⁴ Se for eksempel Pedersen og Ebbesen 2020, Samfunnsøkonomisk Analyse 2022, European Environmental Agency 2023.

⁵ EUs strategi for holdbare og sirkulære tekstiler (Mars 2023)

⁶ Se for eksempel Changing Markets 2023, OR Foundation 2023, EEA 2023.

⁷ Palm et al 2019 "[Mapping Sustainable Textile Initiatives in the Nordic Countries](https://norden.org/publications/mapping-sustainable-textile-initiatives-in-the-nordic-countries)" (norden.org)

Ved å samles om et sett felles prinsipper for de nordiske produsentansvarene for tekstiler, vil vi skape bedre rammevilkår for sirkulær bruk av tekstiler satt på markedet i Norden. Den samlede miljøeffekten vil kunne bedres gjennom et felles sett ambisiøse mål for produsentansvarene. I tillegg vil vi kunne støtte opp om bærekraftig produksjon av kvalitetstekstiler i vår region. Det vil også være mulig å hente finansiering til utvikling av eventuelle tekniske og digitale hjelpemidler fra EUs «Lifeprogram».⁸

Det vil også styrke den nordiske handlingsplanen om en bærekraftig, nordisk moteindustri. Handlingsplanen har definert et mål er at mote og tekstil innen 2050 skal inngå i en sirkulær økonomi, hvor produktenes levetid forlenges og tekstilfibre holdes i et lukket kretsløp, og brukes igjen og igjen. Dette vil være positivt både for klima, miljø, økonomi og være i tråd med markedsføringen av Norden som en ren, grønn og moderne region.

Köpenhamn, den 4. september 2023

Maria Stockhaus (M)

Lars Püss (M)

Johan Hultberg (M)

Ann-Sofie Alm (M)

Helge Orten (H)

Tone Wilhelmsen Trøen (H)

Lene Westgaard-Halle (H)

Liv Kari Eskeland (H)

Heikki Autto (Saml)

Noora Fagerström (Saml)

Marko Kilpi (Saml)

Karoliina Partanen (Saml)

Bryndis Haraldsdottir (Sj)

Asmundur Fridriksson (Sj)

Brigitte Klitskov Jerkel (KF)

⁸ EUs strategi for holdbare og sirkulære tekstiler (Mars 2023)